

Józef Urbański
Wacław Morgaś
Zdzisław Kopacz
Akademia Marynarki Wojennej

CHARAKTERYSTYKA FUNKCJI MORSKIEJ PAŃSTWA. CZYNNIKI WARUNKUJĄCE, ICH ZMIANY ORAZ SKUTKI

STRESZCZENIE

W niniejszym artykule podjęto próbę przedstawienia funkcji morskiej państwa morza wewnętrznego, a w szczególności funkcji morskiej Polski. Zdefiniowano podstawowe pojęcia i scharakteryzowano przyjęte założenia. Omówiono podstawowe czynniki warunkujące zakres i treść funkcji morskiej państwa oraz zmiany tej funkcji powodowane zmianami czynników ją warunkujących. Szczególną uwagę zwrócono na czynniki środowiskowe oraz na współczesny terrorizm, które w bardzo dużym stopniu determinują treść i charakter funkcji morskiej państwa.

Słowa kluczowe:

funkcja morska państwa, bezpieczeństwo morskie, ochrona morska, obrona morska.

WSTĘP

A oto definicje podstawowych pojęć oraz krótka charakterystyka założeń przyjętych w niniejszym artykule.

Funkcja morska państwa to funkcja realizowana przez odpowiednie wyspecjalizowane instytucje. Obejmuje trzy funkcje składowe: bezpieczeństwa morskiego, ochrony i obrony. Wynika z politycznych, ekonomicznych i środowiskowych warunków i interesów państwa oraz z międzynarodowych wymagań i zobowiązań.

Środowiskowe warunki, o których mowa, wynikają z właściwości środowiska morskiego oraz konieczności zapewnienia odpowiednich warunków dla działalności

ludzkiej. Środowisko morskie to środowisko fizyczno-geograficzne oraz środowisko operacyjne.

Przedmiot morskiego środowiska fizyczno-geograficznego jest oczywisty i nie wymaga wyjaśnień. Natomiast morskie środowisko operacyjne jest określone przez rodzaje działalności ludzkiej na morzu oraz przez intensywność tej działalności. Morskie środowisko operacyjne, obok środowiska fizyczno-geograficznego, warunkuje stan zagrożeń dla działalności ludzkiej na morzu, czyli stan bezpieczeństwa morskiego.

Funkcja bezpieczeństwa morskiego to jedna z trzech składowych funkcji tworzących funkcję morską państwa. Polega ona na stworzeniu niezbędnych warunków do utrzymania na odpowiednio niskim poziomie zagrożeń morskich, generowanych zarówno przez środowisko fizyczno-geograficzne, jak i morskie środowisko operacyjne, tj. na zapewnieniu odpowiedniego poziomu bezpieczeństwa życia i mienia na morzu oraz bezpieczeństwa środowiska morskiego przed zanieczyszczeniami generowanymi działalnością ludzką na morzu.

Funkcja ochrony morskiej to funkcja ochrony przed terroryzmem, piractwem, nielegalną imigracją oraz od przemytem narkotyków i wszelkimi innymi nielegalnymi towarami, zwłaszcza tymi, które mogą być użyte do działalności terrorystycznej:

Funkcja obrony morskiej polega głównie na:

- zapewnieniu zdolności i gotowości do działań sił morskich w różnych akwenach morskich;
- utrzymaniu gotowości do obrony państwa od strony morza oraz realizowaniu odpowiednich zadań ochrony na polskich obszarach morskich, w ścisłej współpracy z innymi „strukturami państwa”;
- udziale w międzynarodowych operacjach NATO, Unii Europejskiej, Organizacji Narodów Zjednoczonych i innych.

Dalej przedstawiono następujące zagadnienia:

- charakterystykę czynników warunkujących treść funkcji morskiej państwa;
- charakterystykę funkcji morskiej państwa w końcu XX wieku;
- charakterystykę funkcji morskiej państwa na początku XXI wieku;
- tendencje zmian funkcji morskiej państwa.

CHARAKTERYSTYKA CZYNNIKÓW WARUNKUJĄCYCH TREŚĆ FUNKCJI MORSKIEJ PAŃSTWA

Rodzaje i zakres zadań bezpieczeństwa morskiego, ochrony i obrony na morzu, które określają treść funkcji morskiej państwa, jest zdeterminowana wieloma czynnikami. Do najważniejszych należy zaliczyć:

- geograficzne;
- polityczno-prawne;
- ekonomiczne;
- polityczno-militarne;
- środowiskowe;
- organizacyjno-technologiczne, zwłaszcza stopień wykorzystania postępu naukowo-technicznego.

Czynniki geograficzne w bardzo dużym stopniu oddziałują na wszystkie pozostałe czynniki, z wyjątkiem organizacyjnych, które determinują treść funkcji morskiej państwa. Do podstawowych czynników geograficznych należy zaliczyć: położenie państwa względem światowego wszechoceanu (odległość, dostępność, wrażliwość środowiska na zanieczyszczenia itp.), a także sąsiadów, dostęp do źródeł surowców energetycznych, poziom zagrożeń ze strony terroryzmu itp.

Czynniki polityczno-prawne również w bardzo dużym stopniu wpływają na charakter funkcji morskiej państwa. Należą do nich w pierwszym rzędzie międzynarodowe konwencje, zwłaszcza konwencje morskie. Jest ich bardzo wiele. Do podstawowych konwencji determinujących poziom bezpieczeństwa morskiego, w tym poziom zagrożenia środowiska morskiego zanieczyszczeniami powodowanymi działalnością ludzką na morzu, zaliczane są: SOLAS 74, MARPOL 73/84 oraz międzynarodowa konwencja o ochronie środowiska obszaru Morza Bałtyckiego, 1992. Wspomniane tu konwencje w sposób prawie jednakowy dotyczą wszystkich państw morskich, dlatego nie będziemy ich charakteryzować. Ale jest jedna szczególna: uchwalona w 1982 roku, a wprowadzona w życie w 1994 roku konwencja prawa morza Narodów Zjednoczonych (*United Nation Convention on Law of Sea – UNCLOS III*), która w różnym stopniu dotyczy różnych państw, w zależności od ich położenia geograficznego. W bardzo dużym stopniu wpływa ona na całą gospodarkę, zwłaszcza na tzw. gospodarkę morską państwa. Ma istotny wpływ na funkcjonowanie gospodarki także naszego kraju. Poprzez rozszerzenie pasa wód terytorialnych, utworzenie pasa wód przyległych oraz ustalenie wyłącznych stref ekonomicznych (*Exlusive Economic Zones*) oraz obszarów szelfu kontynentalnego w dużym stopniu

pozbawiła Polskę warunków sprzyjających państwu morskemu. Z wyjątkiem zachowania swobody żeglugi wspomniana konwencja „odcięła” nas od dostępu do zasobów światowego oceanu. Ale czynniki polityczne warunkujące treść funkcji morskiej państwa to również udział Polski w tzw. regionalnych blokach i wspólnotach polityczno-ekonomicznych. Zagadnienia te będą bardziej szczegółowo przedstawione w dalszej części niniejszego artykułu.

Czynniki ekonomiczne warunkujące treść funkcji morskiej państwa są w bardzo dużym stopniu uzależnione od stosunków politycznych, zwłaszcza tych, które wpływają na gospodarkę morską, szczególnie na jej część bezpośrednio związaną z działalnością ludzką na morzu. Należy tu w pierwszym rzędzie wymienić następujące rodzaje „przemysłów morskich”:

- żeglugę;
- rybołówstwo;
- morski sektor rekreacyjno-turystyczno-sportowy;
- eksploatację surowców energetycznych we własnej wyłącznej strefie ekonomicznej;
- wiele innych przemysłów zaliczanych do tzw. morskich (przemysł okrętowy, oceanotechniczny itp.).

Czynniki polityczno-militarne również w bardzo dużym stopniu warunkują charakter funkcji morskiej państwa, zwłaszcza jej działań zaliczanych do morskich zadań obronnych, a ściślej – morskich zadań militarnych. Do najważniejszych czynników tej grupy należy zaliczyć:

- układ sił polityczno-militarnych w świecie oraz regionie;
- źródła konfliktów zbrojnych i ich położenie;
- znaczenie polityczno-militarne własnego państwa, szczególnie jego sił morskich;
- przynależność kraju do regionalnych bloków, sojuszy i wspólnot o charakterze militarnym (NATO) oraz o charakterze polityczno-ekonomicznym (np. Unia Europejska);
- przynależność do koalicji państw zwalczających międzynarodowy terrorizm.

Spośród środowiskowych czynników warunkujących treść funkcji morskiej państwa w pierwszym rzędzie należy wymienić:

- spodziewany, tj. szacowany, poziom zagrożenia środowiska morskiego przez zanieczyszczenia powodowane działalnością ludzką na morzu, który zależy głównie od ilości przewożonych surowców energetycznych (ropa i gaz) oraz od stopnia wrażliwości środowiska morskiego na zanieczyszczenia;
- poziom zagrożeń ze strony terroryzmu morskiego itp.

Czynniki organizacyjno-technologiczne to głównie stopień wykorzystania postępu naukowo-technicznego, który ma bardzo istotny wpływ na treść, a ściślej – jakość realizacji funkcji morskiej państwa. Wykorzystanie postępu naukowo-technicznego w realizacji wspomnianej funkcji zależy głównie od:

- stopnia rozwoju naukowo-technicznego kraju, zwłaszcza rozwoju tzw. technologii morskich;
- adekwatności i umiejętności użycia nowoczesnych technologii morskich, zwłaszcza realizacji:
 - obserwacji i monitoringu,
 - wymiany informacji,
 - wsparcia nawigacyjnego,
 - poszukiwania i ratownictwa morskiego,
 - likwidowania skutków katastrof ekologicznych dla środowiska morskiego itp.

CHARAKTERYSTYKA FUNKCJI MORSKIEJ PAŃSTW W KOŃCU XX WIEKU

Z punktu widzenia treści funkcji morskiej państwa i jej realizacji koniec XX wieku, a ściślej jego ostatnie ćwierćwiecze, był bardzo zróżnicowany, i to z wielu względów. Był to okres, kiedy w największym stopniu uwidoczniły się ujemne, a nawet katastrofalne skutki środowiskowych zaniedbań. W najostrzejszej formie wystąpiły one w południowej części Bałtyku. Ale był to również czas burzliwych zmian i społeczno-politycznych transformacji w Europie Wschodniej. Nie będziemy tu jednak szczegółowo charakteryzować zmian poszczególnych czynników warunkujących treść funkcji morskiej państwa. Ograniczymy się jedynie do wymienienia najbardziej istotnych, zdaniem autorów, wydarzeń, które wywarły zasadniczy wpływ na treść i realizację funkcji morskiej państwa w tym okresie, tj. na treść i sposoby realizacji trzech jej funkcji składowych. A oto wspomniane wydarzenia:

- istnienie i trwanie paktu państw Układu Warszawskiego i RWPG;
- podejmowanie zdecydowanych i efektywnych przedsięwzięć w celu zahamowania dalszej degradacji środowiska morskiego (międzynarodowa konwencja MARPOL 73/78 oraz konwencja o ochronie środowiska morskiego Morza Bałtyckiego, czyli pierwsza wersja konwencji helsińskiej, 1973);

- konferencja o bezpieczeństwie i współpracy w Europie i jej końcowy akt: Deklaracja Helsińska, 1975;
- zapoczątkowanie i rozpad bloku państw Układu Warszawskiego, 1980 – 1989;
- uchwalenie i wejście w życie konwencji o prawie morza Narodów Zjednoczonych (UNCLOS III) 1982 – 1994;
- zapoczątkowanie i rozwój współpracy wojskowej z państwami sojuszu NATO (Partnerstwo dla Pokoju, 1994; przyjęcie Polski do NATO, 1999).

Funkcję bezpieczeństwa morskiego tego okresu można opisać następująco: najbardziej charakterystyczną właściwością tej funkcji w omawianym okresie była zmiana głównych jej priorytetów. Przez bardzo długi czas podstawowym priorytetem było zapewnienie bezpieczeństwa mienia i życia na morzu od zagrożeń generowanych zarówno przez fizyczno-geograficzne środowisko morskie, jak i przez operacyjną składową tego środowiska. Natomiast pod koniec lat sześćdziesiątych, zwłaszcza po katastrofie pierwszego w świecie supertankowca „Torrey Canyon” w kanale La Manche w 1967 roku, priorytetem stało się bezpieczeństwo środowiska morskiego od zanieczyszczeń powodowanych przez okręty (statki). Bardzo istotnym wydarzeniem mającym wpływ na zmianę punktu widzenia bezpieczeństwa morskiego było również powołanie Służby Poszukiwania i Ratownictwa Morskiego (SAR) na mocy międzynarodowej konwencji SAR 79.

Należy stwierdzić, że funkcja bezpieczeństwa morskiego, pomimo wielu „zawiowań” sytuacji polityczno-społecznych tego okresu, była realizowana stosunkowo sprawnie i efektywnie. Dotyczy to również Morza Bałtyckiego. To niewątpliwie bardzo duża zasługa Międzynarodowej Organizacji Morskiej (*International Maritime Organization* – IMO), która sprawnie koordynowała i nadal koordynuje międzynarodową współpracę w dziedzinie bezpieczeństwa morskiego.

Głównym celem realizacji funkcji ochrony morskiej była ochrona polityczno-ekonomicznych, zwłaszcza politycznych, interesów państwa na morzu. W odniesieniu do naszego kraju i innych państw socjalistycznych główny cel tej funkcji stanowiła ochrona przed nielegalnym przekraczaniem granicy państwa, w szczególności przeciwdziałanie nielegalnemu opuszczeniu kraju drogą morską.

Charakter funkcji ochrony morskiej zaczął się znacznie zmieniać na początku lat dziewięćdziesiątych. W tym bowiem czasie, tj. jeszcze przed formalnym wejściem w życie międzynarodowej konwencji prawa morza Narodów Zjednoczonych (UNCLOS III, 1994), której postanowienia dotyczyły poszerzania pasa wód terytorialnych, utworzenia pasa wód przyległych i utworzenia wyłącznych stref ekonomicznych, zaczęła gwałtownie zmieniać się sytuacja prawna na morzach i oceanach

świata, także na obszarze Morza Bałtyckiego. Powstała wówczas konieczność skutecznej kontroli, między innymi stałego monitoringu stanu zanieczyszczeń w tych strefach.

Charakter, treść oraz sposoby realizacji funkcji obrony na morzu pod koniec XX wieku były przedmiotem największych zmian, nieporównywalnych z pozostałymi funkcjami morskimi. Było to spowodowane zarówno zmianą układu sił i stosunków społeczno-militarnych w świecie, jak i zmianą stosunków politycznych w państwach byłego bloku sowieckiego.

Prawie do końca lat osiemdziesiątych Polska Marynarka Wojenna stanowiła część składową Zjednoczonej Floty Bałtyckiej Państw Układu Warszawskiego. Jej podstawowym zadaniem była obrona własnego wybrzeża i linii komunikacyjnych wzdłuż niego. Z kolei podstawowym zadaniem Zjednoczonej Floty Bałtyckiej Państw Układu Warszawskiego było opanowanie cieśnin bałtyckich w celu umożliwienia wyjścia Floty Bałtyckiej ZSRR na obszar Morza Północnego.

Cele funkcji obrony morskiej radykalnie zaczęły się zmieniać na początku lat dziewięćdziesiątych (Partnerstwo dla Pokoju, 1994; przystąpienie do NATO, 1999), nie mogąc się ograniczać wyłącznie do obszaru Morza Bałtyckiego. Powstała konieczność udziału polskich sił morskich w operacjach prowadzonych przez NATO oraz w innych operacjach sankcjonowanych przez ONZ. Jeszcze przed przystąpieniem Polski do programu Partnerstwo dla Pokoju nasze okręty wojenne ORP „Wodnik” i ORP „Piast” uczestniczyły w 1991 roku w operacji „Pustynna Burza” (Irak). Należy dodać, że funkcja morska państwa realizowana była wówczas przez trzy różne struktury morskie, a mianowicie:

- morskie instytucje operacyjne (administracja morska, służba SAR itp.);
- Morską Brygadę Wojsk Ochrony Pogranicza;
- Marynarkę Wojenną PRL.

Główną zasadą współpracy i współdziałania powyższych struktur morskich państwa była zasada ścisłego podziału zadań między nimi.

CHARAKTERYSTYKA FUNKCJI MORSKIEJ PAŃSTWA NA POCZĄTKU XXI WIEKU

Wiek XXI od samego swego początku zwiastował wydarzenia, które 11 września 2001 roku rozpoczęły fundamentalne zmiany politycznych, ekonomicznych i społecznych stosunków we współczesnym świecie. Zniszczenie wież *World Trade*

Center w Nowym Jorku oraz atak na Pentagon i udaremniony atak na Biały Dom zapoczątkowały nowy rozdział historii współczesnego świata, rozdział globalnej wojny ze światowym terroryzmem. Wydarzenia te spowodowały zmiany zarówno w przedmiocie oraz sposobach realizacji funkcji morskiej państwa, jak i we wszystkich funkcjach składowych – bezpieczeństwa morskiego oraz ochrony i obrony.

Innym bardzo istotnym dla nas wydarzeniem, które wywarło wpływ na funkcję morską państwa, było przyjęcie Polski do Unii Europejskiej w marcu 2004 roku.

W wyniku tragicznych zająć w Stanach Zjednoczonych Międzynarodowa Organizacja Morska (IMO) w grudniu 2002 roku zwołała w Londynie międzynarodową konferencję morską państw sygnatariuszy międzynarodowej konwencji SOLAS 74. Konferencja ta uchwaliła cały pakiet nowych uregulowań legislacyjnych dotyczących bezpieczeństwa morskiego i ochrony. Najważniejszym, fundamentalnym ich skutkiem było zapoczątkowanie integracji funkcji bezpieczeństwa morskiego i funkcji ochrony w jedną funkcję bezpieczeństwa morskiego i ochrony. Tendencja ta znalazła także swój wyraz w rozpoczętej w 2002 roku budowie systemu monitoringu ruchu statków i informacji (VTMIS) Unii Europejskiej. System ów oprócz realizacji zadań funkcji bezpieczeństwa morskiego w coraz większym stopniu pełni funkcję ochrony morskiej przed terroryzmem. Oba te fakty w sposób bardzo istotny wpłynęły na sposoby realizacji funkcji obrony morskiej. Utrwaliły zapoczątkowany już w latach dziewięćdziesiątych podział jej zadań na dwa rodzaje, a mianowicie:

- realizowane na własnych obszarach morskich;
- realizowane w oddalonych akwenach morskich.

Oprócz utrwalenia się powyższego podziału zadań nastąpiło wyraźne zróżnicowanie ich ważności. Zadania na własnych obszarach morskich stały się w znacznym stopniu drugorzędne, natomiast te w oddalonych akwenach morskich – podstawowe.

Różnicowanie się priorytetów zadań funkcji obrony morskiej powoduje konieczność zmiany dotychczasowej struktury sił morskich państwa. Działania w oddalonych obszarach morskich to zadania nowe, związane głównie ze zwalczaniem terroryzmu. Istnieje zatem między innymi potrzeba przystosowania okrętów do długotrwałego przebywania w oddalonych akwenach morza i prowadzenia nowych operacji, zwłaszcza działań asymetrycznych. Wymaga to również istotnych zmian w przygotowaniu załóg okrętów.

TENDENCJE ZMIAN FUNKCJI MORSKIEJ PAŃSTWA

Funkcja morska państwa nieustannie dostosowuje się do kształtujących ją czynników. Spróbujemy zatem ustalić najbardziej istotne zmiany tych spośród nich, które w największym stopniu będą kształtować funkcje morskie państw naszego obszaru geograficznego, zwłaszcza państw członków Unii Europejskiej. Oto najważniejsze:

- można przyjąć, że wojna ze światowym terroryzmem stała się trwałym zjawiskiem społeczno-politycznym, które będzie nam towarzyszyć także w przyszłości;
- należy oczekiwać dalszego narastania sprzeczności oraz konfliktów religijnych i cywilizacyjnych, zwłaszcza pomiędzy cywilizacją zachodnioeuropejską a muzułmańską;
- należy oczekiwać stale wzrastającej fali nielegalnej imigracji, zwłaszcza z Afryki;
- należy oczekiwać stałego wzrostu wszystkich rodzajów działalności ludzkiej na morzu, w tym stałego wzrostu przewozu ładunków stanowiących szczególne zagrożenie dla środowiska morskiego;
- postępujący szybki rozwój dalekowschodniego i hinduskiego centrum społeczno-ekonomicznego rozwoju stanowić będzie również bardzo znaczący i sprzyjający czynnik dalszej szybkiej integracji i rozwoju Unii Europejskiej;
- szybki postęp naukowo-techniczny będzie sprzyjał nie tylko globalizacji, ale również społecznej komunikacji i będzie służył zacieraniu się różnic, szczególnie kulturowych, między społeczeństwami;
- szybko postępować będzie integracja funkcji morskich państw i realizujących je struktur organizacyjnych oraz powstaną nowe regionalne, subregionalne i supra-regionalne struktury realizujące te funkcje (Unia Europejska, Morze Bałtyckie, Region Północnego Atlantyku itp.).

Biorąc powyższe pod uwagę, spróbujemy określić najbardziej istotne tendencje zmian funkcji morskiej Polski jako państwa członkowskiego Unii Europejskiej. W pełni uzasadnione wydają się wymienione procesy:

- dalszy szybki rozwój i integracja systemu monitoringu ruchu statków i informacji (*Vessel Traffic Monitoring and Information System* – VTMISS) Unii Europejskiej;
- system VTMISS w coraz większym stopniu będzie stawał się zintegrowanym systemem bezpieczeństwa morskiego i ochrony, przy czym będzie on realizował

cały wachlarz zadań ochrony morskiej, tj. ochrony przed terroryzmem, piractwem, nielegalną imigracją, przemytem narkotyków oraz wszelkich towarów, szczególnie tych, które mogą być użyte w działalności terrorystycznej;

- stale rozwijający się system bezpieczeństwa morskiego i ochrony Unii Europejskiej w coraz większym stopniu będzie się integrował z systemem obrony obszarów morskich Unii Europejskiej, zwłaszcza w zakresie obserwacji, monitoringu (włącznie z monitoringiem satelitarnym), wymiany informacji oraz kontroli i nadzoru nad ruchem morskim, szczególnie w najwyższych stanach zagrożenia bezpieczeństwa Unii Europejskiej.

Zmiany dotyczące funkcji morskich państw członków Unii Europejskiej, w tym Polski, będą polegały głównie na:

- stopniowym zanikaniu istniejących i znacznych różnic struktur organizacyjnych sił i środków realizujących funkcje morskie poszczególnych państw członków Unii Europejskiej;
- zanikaniu różnic pomiędzy strukturami organizacyjnymi sił i środków realizujących funkcję bezpieczeństwa morskiego;
- wolno postępującym, głównie ze względu na różne doświadczenia historyczne i znikomą współpracę międzynarodową w przeszłości, procesie zanikania różnic struktur organizacyjnych sił i środków realizujących funkcje ochrony państw członków Unii Europejskiej;
- bardzo powolnym zanikaniu różnic struktur organizacyjnych sił i środków realizujących funkcje obrony morskiej na obszarach morskich państw członków Unii Europejskiej, co wynika ze znacznego zróżnicowania ich potencjałów ekonomicznych i militarnych; nie może i nie będzie to jednak stanowiło przeszkody dla nieuniknionej integracji funkcji obrony morskiej państw członków UE i kształtowania się zintegrowanej funkcji obrony morskiej obszarów morskich Unii Europejskiej oraz zintegrowanego systemu obrony morskiej tych obszarów.

WNIOSKI

W artykule przedstawiono funkcję morską państwa obszaru morza wewnętrznego. Autorzy mieli na myśli głównie funkcję morską Polski. Położenie geograficzne, zwłaszcza usytuowanie względem światowego oceanu, w bardzo dużym stopniu wpływa na charakter i sposoby realizacji tej funkcji, której składowe,

tj. funkcja bezpieczeństwa morskiego, funkcja ochrony oraz funkcja obrony, przedstawione zostały na przestrzeni ostatnich 30 – 40 lat. Opisano również najbardziej prawdopodobne, zdaniem autorów, tendencje zmian tej funkcji. A więc została ona przedstawiona w procesie jej zmian, w sposób dynamiczny, znacznie różniący się od dotychczasowego, statycznego, co pozwoliło na wskazanie wielu czynników, zwłaszcza o charakterze politycznym, które dotychczas były często pomijane.

W jakim stopniu udało się autorom zrealizować ich zamierzenie nowego spojrzenia na funkcję morską państwa i czynniki ją warunkujące oraz w jakim stopniu udało się przedstawić mniej znane czynniki rozwoju tej funkcji – pozostawia się ocenie czytelników tego artykułu. Autorzy wyrażają przekonanie, że będzie ona dla nich pozytywna.

BIBLIOGRAFIA

- [1] Jones S., *Maritime Security, A Practical Guide*, The Nautical Institute, London 2006.
- [2] Kopacz Z., Morgaś W., Urbański J., *Skoordynowany System Bezpieczeństwa Morskiego, Ochrony i Obrony jako ważny czynnik w wojnie ze światowym terroryzmem*, „Myśl Wojskowa” 2006, nr 1.
- [3] Kopacz Z., Morgaś W., Urbański J., *The Maritime Safety System, Its Components and Elements*, „The Journal of Navigation”, 2001, No 2.
- [4] Międzynarodowe konwencje morskie (UNCLOS III, SOLAS 74, COLREG 72, MARPOL 73/78, STCW 78/95, SAR 79, konwencja HELCOM 92); *Directive 2002/59/EU of European Parliament and Council* i inne.
- [5] Proceedings of The Second IEEE Informational Conference on Technologies for Homeland Security and Safety, Kader Has University of Istanbul, Turkey, October 9 – 13, 2006.

ABSTRACT

The paper attempts to present maritime functions of a state situated on a land-lacked sea, especially maritime functions of Poland. The fundamental notions are defined and assumptions adopted are characterized. It also discusses the basic factors affecting the scope and

contents of the maritime function and changes in this function caused by changes in factors affecting it. Special attention is paid to environmental factors and present-day terrorism, which, to a large extent, determine the contents and character of maritime function of a state.

Recenzent dr hab. Piotr Mickiewicz, prof. Dolnośląskiej Szkoły Wyższej Edukacji